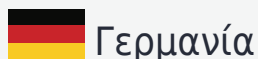

Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Περιεχόμενο που
παρέχεται απόEuropean Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Ποιες είναι οι προϋποθέσεις έκδοσης διαζυγίου;

Ένας γάμος μπορεί να λυθεί μόνο με δικαστική απόφαση ύστερα από αίτηση του ενός ή και των δύο συζύγων, σύμφωνα με το άρθρο 1564 πρώτο εδάφιο του γερμανικού Αστικού Κώδικα (*Bürgerliches Gesetzbuch*).

Γάμος μπορεί να λυθεί όταν έχει επέλθει κλονισμός (άρθρο 1565 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο του Αστικού Κώδικα). Κλονισμός του γάμου θεωρείται ότι έχει επέλθει όταν δεν υπάρχει πλέον έγγαμη συμβίωση μεταξύ των συζύγων και δεν αναμένεται ότι αυτή θα αποκατασταθεί (άρθρο 1565 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο του Αστικού Κώδικα). Συναφώς, σημασία έχει η παρούσα κατάσταση και η πρόγνωση για το μέλλον. Αν οι σύζυγοι δεν έχουν συμπληρώσει ένα έτος χωριστής διαβίωσης, ο γάμος μπορεί να λυθεί με απόφαση διαζυγίου μόνον εάν η συνέχιση του γάμου θα ήταν υπερβολικά επιβαρυντική για τον σύζυγο που ζητεί τη λύση του, για λόγους που αφορούν το πρόσωπο του άλλου συζύγου (άρθρο 1565 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα). Ως προς τον κλονισμό του γάμου, ο νομοθέτης έχει θεσπίσει τα ακόλουθα αμάχητα τεκμήρια:

- Οι σύζυγοι έχουν ήδη συμπληρώσει ένα έτος χωριστής διαβίωσης και αμφότεροι οι σύζυγοι υποβάλλουν αίτηση διαζυγίου ή ο καθ ου η αίτηση συναινεί στο διαζύγιο (άρθρο 1566 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).
- Οι σύζυγοι έχουν ήδη συμπληρώσει τρία έτη χωριστής διαβίωσης (άρθρο 1566 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Οι σύζυγοι ζουν χωριστά όταν δεν έχουν κοινή συζυγική εστία και ένας εξ αυτών εμφανώς δεν επιθυμεί τη δημιουργία της, επειδή αρνείται την έγγαμη συμβίωση (άρθρο 1567 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο του Αστικού Κώδικα).

2 Ποιοι είναι οι λόγοι διαζυγίου;

Ο μόνος λόγος διαζυγίου που αναγνωρίζει η γερμανική νομοθεσία είναι ο κλονισμός του γάμου. Δεν υπάρχει διαζύγιο από υπαιτιότητα ενός από τους συζύγους.

3 Ποιές είναι οι νομικές συνέπειες του διαζυγίου όσον αφορά:

3.1 τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων (π.χ. επώνυμο);

Ο διαζευγμένος σύζυγος διατηρεί το συζυγικό επώνυμο (άρθρο 1355 παράγραφος 5 πρώτο εδάφιο του Αστικού Κώδικα). Με δήλωση στο ληξιαρχείο, οι διαζευγμένοι σύζυγοι μπορούν να ανακτήσουν το οικογενειακό επώνυμο ή το επώνυμο που είχαν έως τον καθορισμό του συζυγικού επωνύμου ή μπορούν και να χρησιμοποιούν και το οικογενειακό τους επώνυμο ή το επώνυμο που είχαν έως τον καθορισμό του συζυγικού επωνύμου πριν ή μετά το συζυγικό επώνυμο (άρθρο 1355 παράγραφος 5 δεύτερο εδάφιο του Αστικού Κώδικα).

3.2 την κατανομή των περιουσιακών στοιχείων των συζύγων;

3.2.1 Κατανομή της οικογενειακής στέγης και της οικοσκευής

Για την οικογενειακή στέγη μετά το διαζύγιο ισχύουν καταρχήν, σύμφωνα με το άρθρο 1568α του Αστικού Κώδικα, τα εξής: Ο σύζυγος που έχει μεγαλύτερη ανάγκη τη χρήση της οικογενειακής στέγης μπορεί να απαιτήσει από τον άλλο σύζυγο να του παραχωρήσει την οικογενειακή στέγη. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το βέλτιστο συμφέρον των τέκνων που ζουν στη συζυγική εστία και η κατάσταση αμφοτέρων των συζύγων· ωστόσο, η παραχώρηση μπορεί να βασίζεται επίσης στην αρχή της επιείκειας για άλλους λόγους.

Σε περίπτωση μίσθωσης κατοικίας, ο/η σύζυγος στον οποίο έχει παραχωρηθεί η οικογενειακή στέγη υπεισέρχεται στη μισθωτική σχέση στη θέση του συζύγου που έχει συνάψει τη μισθωτική σχέση και υποχρεούται να παραχωρήσει την οικογενειακή στέγη ή συνεχίζει μόνος τη μισθωτική σχέση που έχει συναφθεί από αμφοτέρους τους συζύγους (άρθρο 1568α παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Σε περίπτωση ιδιόκτητης οικογενειακής στέγης, ισχύουν τα εξής:

- Αν ιδιοκτήτης της έως πρότινος οικογενειακής στέγης είναι μόνον ο ένας από τους συζύγους ατομικά ή εξ αδιαιρέτου με τρίτο πρόσωπο, ο άλλος σύζυγος μόνο κατ' εξαίρεση μπορεί να ζητήσει την παραχώρησή της, και συγκεκριμένα αν είναι αναγκαία για την αποτροπή άδικης επιβάρυνσης (βλ. άρθρο 1568α παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).
- Εάν η οικογενειακή στέγη ανήκει από κοινού και στους δύο συζύγους, εφαρμόζονται οι αρχές που αναφέρονται στην αρχή του άρθρου 1568α του Αστικού Κώδικα.

Και στις δύο περιπτώσεις, τόσο ο σύζυγος που δικαιούται την παραχώρηση της οικογενειακής στέγης όσο και ο ιδιώτης που έχει δικαίωμα να υπεισέλθει στη μισθωτική σχέση έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν τη σύναψη μισθωτικής σχέσης υπό όρους που είναι συνήθεις στην περιοχή.

Όσον αφορά τα αντικείμενα της οικοσκευής, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των αντικειμένων που ανήκουν από κοινού και στους δύο συζύγους και των αντικειμένων που ανήκουν αποκλειστικά στον έναν από αυτούς. Σύμφωνα με το άρθρο 1568β του Αστικού Κώδικα, ο/η σύζυγος που έχει μεγαλύτερη ανάγκη τη χρήση των αντικειμένων της οικοσκευής που ανήκουν από κοινού και στους δύο συζύγους μπορεί να ζητήσει από τον άλλο σύζυγο την παραχώρηση και τη μεταβίβαση των αντικειμένων της οικοσκευής. Όπως και στην περίπτωση της κοινής οικογενειακής στέγης (άρθρο 1568α του Αστικού Κώδικα), πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το βέλτιστο συμφέρον των τέκνων που ζουν στη συζυγική εστία και η κατάσταση των συζύγων, ενώ η παραχώρηση και η μεταβίβαση μπορούν να βασιστούν επίσης στην αρχή της επιείκειας για άλλους λόγους.

Οι έννομες συνέπειες είναι οι εξής:

- Σε περίπτωση αντικειμένων της οικοσκευής που ανήκουν από κοινού σε αμφοτέρους τους συζύγους, ο/η σύζυγος που μεταβιβάζει την κυριότητα του αντικειμένου σύμφωνα με το άρθρο 1568β παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα μπορεί να ζητήσει δέουσα αποζημίωση για τον σκοπό αυτόν (άρθρο 1568β παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).
- Όσον αφορά τα αντικείμενα που ανήκουν αποκλειστικά στον έναν από τους συζύγους, ο άλλος σύζυγος δεν διαθέτει καμία αξίωση επ' αυτών.

3.2.2 Συμμετοχή στα αποκτήματα

Σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο, οι σύζυγοι ζουν υπό το περιουσιακό καθεστώς της κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων, εκτός εάν συμφωνήσουν διαφορετικά με προγαμιαία σύμβαση (άρθρο 1363 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Τα αντίστοιχα περιουσιακά στοιχεία κάθε συζύγου δεν καθίστανται κοινά περιουσιακά στοιχεία. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 1363 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο του Αστικού Κώδικα, τα αποκτήματα που αποκτούν οι σύζυγοι κατά τη διάρκεια του γάμου επιμερίζονται εάν λήξει η κοινοκτημοσύνη των αποκτημάτων.

Σε περίπτωση διαζυγίου, τα αποκτήματα επιμερίζονται σύμφωνα με τα άρθρα 1373-1390 του Αστικού Κώδικα.

Ως «αποκτήματα» νοούνται τα ποσά κατά τα οποία η τελική περιουσία κάθε συζύγου υπερβαίνει την αρχική περιουσία του (άρθρο 1373 του Αστικού Κώδικα).

Ως «αρχική περιουσία» νοούνται τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν σε σύζυγο κατά την έναρξη του καθεστώτος των περιουσιακών σχέσεων μετά την αφαίρεση των υποχρεώσεων (άρθρο 1374 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Σύμφωνα με το άρθρο 1374 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα, αυτό περιλαμβάνει (μετά την αφαίρεση των υποχρεώσεων) την περιουσία που αποκτά ο/η σύζυγος μετά την έναρξη του καθεστώτος των περιουσιακών σχέσεων και κατά τη διάρκεια του γάμου, λόγω θανάτου ή σε σχέση με μελλοντικό κληρονομικό δικαίωμα, με δωρεά ή με τη μορφή παροχών, στον βαθμό που υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις δεν πρέπει να θεωρούνται εισόδημα («προνομιακή αρχική περιουσία»).

Ως «τελική περιουσία» νοούνται τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν σε σύζυγο κατά τη λήξη του καθεστώτος των περιουσιακών σχέσεων μετά την αφαίρεση των υποχρεώσεων (άρθρο 1375 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Οι «αθέμιτες μειώσεις της περιουσίας» δεν λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της τελικής περιουσίας. Αυτό σημαίνει ότι η τελική περιουσία προσαυξάνεται κατά το ποσό κατά το οποίο μειώθηκαν τα περιουσιακά στοιχεία συνεπεία της εν λόγω αθέμιτης μείωσης (άρθρο 1375 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα). Κρίσιμη ημερομηνία για τον υπολογισμό της τελικής περιουσίας είναι η ημερομηνία κατά την οποία η αίτηση διαζυγίου καθίσταται εκκρεμής προς συζήτηση στο δικαστήριο (άρθρο 1384 του Αστικού Κώδικα).

Σύμφωνα με το άρθρο 1378 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα, εάν τα αποκτήματα ενός συζύγου υπερβαίνουν τα αποκτήματα του άλλου συζύγου, τότε το ήμισυ του πλεονάσματος οφείλεται στον άλλον σύζυγο ως αξίωση επιμερισμού, με σκοπό την καταβολή χρηματικού ποσού.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατόπιν αίτησης του δικαιούχου, το δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων μπορεί να διατάξει τη μεταβίβαση ατομικών περιουσιακών στοιχείων στον/στη σύζυγο που έχει δικαίωμα επιμερισμού της περιουσίας (άρθρο 1383 του Αστικού Κώδικα). Ωστόσο, τέτοια μεταβίβαση μπορεί να διαταχθεί μόνον εάν

- είναι αναγκαίο για την αποφυγή σοβαρής αδικίας για τον/τη σύζυγο που δικαιούται τον επιμερισμό και
- μπορεί εύλογα να αναμένεται από το πρόσωπο που καλείται να ικανοποιήσει την αξίωση επιμερισμού.

Η αξία των περιουσιακών στοιχείων που μεταβιβάζονται με τον τρόπο αυτόν εκπίπτει από την αξίωση εξίσωσης.

Οι διατάξεις των άρθρων 1373-1390 του Αστικού Κώδικα σχετικά με τον επιμερισμό των αποκτημάτων δεν εφαρμόζονται εάν οι σύζυγοι έχουν επιλέξει με συμβολαιογραφικό τύπο ένα από τα ακόλουθα καθεστώτα περιουσιακών σχέσεων (άρθρο 1410 του Αστικού Κώδικα):

- διαχωρισμός περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 1414 του Αστικού Κώδικα),
- κοινοκτημοσύνη επί των περιουσιακών στοιχείων (άρθρα 1415-1518 του Αστικού Κώδικα),
- προαιρετικό καθεστώς της κοινοκτημοσύνης επί των αποκτημάτων (άρθρο 1519 του Αστικού Κώδικα).

3.2.3 Συνέπειες όσον αφορά τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των συζύγων

Τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που αποκτούν οι σύζυγοι κατά τη διάρκεια του γάμου (π.χ. δικαίωμα σε παροχές από το εκ του νόμου συνταξιοδοτικό σύστημα, το συνταξιοδοτικό ταμείο δημόσιων υπαλλήλων, το συνταξιοδοτικό ταμείο επαγγελματικών οργανώσεων, από επαγγελματικό ταμείο συνταξιοδότησης ή από ιδιωτικά συνταξιοδοτικά ταμεία γήρατος και αναπηρίας) κατανέμονται κατά το διαζύγιο ισομερώς στο πλαίσιο του επιμερισμού των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται ότι αμφότεροι οι σύζυγοι επωφελούνται ισομερώς από τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που απέκτησαν κατά τη διάρκεια του γάμου και ότι κάθε σύζυγος αποκτά αυτοτελή συνταξιοδοτικά δικαιώματα.

3.3 τα ανήλικα τέκνα των συζύγων;

3.3.1 Γονική μέριμνα

Εάν οι γονείς ασκούν από κοινού τη μέριμνα των τέκνων, σε περίπτωση διαζυγίου, εξακολουθούν να την ασκούν από κοινού. Εκτός από τις περιπτώσεις που διακυβεύεται το συμφέρον του τέκνου, το θέμα εξετάζεται από το δικαστήριο και εκδίδεται σχετική απόφαση μόνο στις περιπτώσεις που ένας από τους γονείς υποβάλλει αίτηση στο αρμόδιο δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων προκειμένου να αναλάβει μόνος του / μόνη της τη γονική μέριμνα ή μέρος της γονικής μέριμνας. Η αίτηση αυτή πρέπει να γίνεται δεκτή αν ο άλλος γονέας συναινεί και το παιδί, ηλικίας τουλάχιστον 14 ετών, δεν αντιτίθεται ή αν αναμένεται ότι η άρση της κοινής γονικής μέριμνας και η ανάθεσή της στον αιτούντα γονέα θα εξυπηρετήσει καλύτερα το συμφέρον του παιδιού (πρβλ. άρθρο 1671 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το τέκνο έχει δικαίωμα επικοινωνίας με τους γονείς· αμφότεροι οι γονείς έχουν δικαίωμα και καθήκον επικοινωνίας με το τέκνο (άρθρο 1684 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Κατά κανόνα, το γερμανικό δίκαιο θεωρεί ότι είναι προς το συμφέρον του τέκνου να έχει επικοινωνία και με τους δύο γονείς. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από την κατανομή της άσκησης του δικαιώματος επιμέλειας του προσώπου του παιδιού. Η επικοινωνία καθορίζεται συνήθως από τα δικαστήρια μετά τη διάσταση ή το διαζύγιο μόνον εάν ένας από τους διαδίκους υποβάλει σχετική αίτηση. Ωστόσο, το δικαστήριο μπορεί εξίσου να ρυθμίσει αυτεπαγγέλτως τα θέματα επικοινωνίας, εάν αυτό είναι αναγκαίο για λόγους που σχετίζονται με την ευημερία του τέκνου.

3.3.2 Αξιώσεις διατροφής

Οι γονείς είναι υποχρεωμένοι να εξασφαλίζουν τη διατροφή των τέκνων τους (άρθρο 1601 του Αστικού Κώδικα). Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε διατροφή όταν δεν είναι σε θέση να συντηρηθούν μόνα τους (άρθρο 1602 του Αστικού Κώδικα). Οι γονείς έχουν υποχρέωση διατροφής των τέκνων στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους (άρθρο 1603 του Αστικού Κώδικα). Ωστόσο, η υποχρέωση που έχουν οι γονείς για διατροφή των τέκνων που ζουν στη συζυγική στέγη και είναι ανήλικα ή δεν έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 21 ετών ερμηνεύεται ευρέως, δηλαδή ως προς την οικονομική δυνατότητά τους σημασία έχει το εισόδημα που μπορούν να αποκτήσουν και όχι απλώς το εισόδημα που διαθέτουν (άρθρο 1603 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα). Καταρχήν, οι γονείς πρέπει να καταβάλλουν διατροφή για τα τέκνα τους ανάλογα με τις απολαβές και την οικονομική τους κατάσταση. Ωστόσο, ένας γονέας ο οποίος συντηρεί ένα τέκνο εκπληρώνει την υποχρέωσή του διατροφής μέσω της τακτικής μέριμνας και της φροντίδας του τέκνου (άρθρο 1606 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα). Ως εκ τούτου, μετά τον χωρισμό των γονέων, κατά κανόνα μόνο ο ένας γονέας υπέχει υποχρέωση καταβολής διατροφής σε χρήμα, αυτός στον οποίον την οικία δεν ζει το παιδί (άρθρο 1612α παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο του Αστικού Κώδικα).

Η διατροφή του τέκνου περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία για τη συντήρηση του τέκνου, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών κατάλληλης εκπαίδευσης (άρθρο 1610 του Αστικού Κώδικα).

3.4 την υποχρέωση καταβολής διατροφής στον άλλο σύζυγο;

Μετά το διαζύγιο καθένας από τους συζύγους πρέπει να φροντίζει μόνος του για τη συντήρησή του (άρθρο 1569 του Αστικού Κώδικα). Για τον σκοπό αυτό, υποχρεούται να ασκεί κατάλληλη βιοποριστική δραστηριότητα (άρθρο 1574 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Ωστόσο, πρέπει να παρακολουθεί μαθήματα εκπαίδευσης, συνεχούς κατάρτισης ή επανεκπαίδευσης, αν αυτά είναι αναγκαία για την ανάληψη κατάλληλης βιοποριστικής δραστηριότητας, εφόσον αναμένεται ότι τα μαθήματα αυτά θα ολοκληρωθούν με επιτυχία (άρθρο 1574 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Εντούτοις, δικαίωμα διατροφής έχει ένας διαζευγμένος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- για όσο χρονικό διάστημα και στο μέτρο που δεν μπορεί να αναμένεται ότι θα αρχίσει την άσκηση βιοποριστικής δραστηριότητας λόγω της επιμέλειας κοινού τέκνου των πρώην συζύγων (άρθρο 1570 του Αστικού Κώδικα) ή λόγω σωματικής ή διανοητικής ασθένειας ή ανικανότητας (άρθρο 1572 του Αστικού Κώδικα),
- εάν σε ορισμένο χρονικό σημείο, ιδίως κατά την έκδοση του διαζυγίου ή την παύση της φροντίδας και ανατροφής κοινού τέκνου, βρίσκεται σε ηλικία που δεν μπορεί να αναμένεται πλέον να αρχίσει την άσκηση επαγγέλματος (άρθρο 1571 του Αστικού Κώδικα),
- για όσο χρονικό διάστημα και στο μέτρο που παρακολουθεί εκπαίδευση, συνεχή κατάρτιση ή επανεκπαίδευση για να αντισταθμίσει ελλείψεις κατάρτισης ή μειονεκτήματα που οφείλονται στον γάμο, υπό την προϋπόθεση ότι αρχίζει το ταχύτερο δυνατόν την εκπαίδευση, τη συνεχή κατάρτιση ή την επανεκπαίδευση, ώστε να αποκτήσει κατάλληλη επαγγελματική απασχόληση που να εξασφαλίσει την επί μακρόν συντήρησή του και ότι αναμένεται επιτυχής ολοκλήρωση της εκπαίδευσης (άρθρο 1575 του Αστικού Κώδικα),
- για όσο χρονικό διάστημα και στο μέτρο που ο πρώην σύζυγος μετά το διαζύγιο δεν μπορεί να βρει κατάλληλη επαγγελματική απασχόληση (άρθρο 1573 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα),
- εφόσον και για όσο χρονικό διάστημα δεν μπορεί να αναμένεται, για άλλους σοβαρούς λόγους, ότι θα αρχίσει την άσκηση επαγγέλματος και η άρνηση της διατροφής, λαμβανομένων υπόψη των συμφερόντων και των δύο συζύγων, θα ήταν εμφανώς άδικη (άρθρο 1576 του Αστικού Κώδικα),
- εφόσον τα εισοδήματα από ένα κατάλληλο επάγγελμα δεν επαρκούν για να καλύψουν όλα τα έξοδα διατροφής (άρθρο 1573 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Το ύψος της διατροφής καθορίζεται σύμφωνα με τις συνθήκες της έγγαμης συμβίωσης και περιλαμβάνει επίσης τις δαπάνες κατάλληλης ασφάλισης ασθένειας και περίθαλψης, καθώς και, υπό προϋποθέσεις, τις δαπάνες ασφάλισης γήρατος και μειωμένης βιοποριστικής ικανότητας (άρθρο 1578 του Αστικού Κώδικα). Στην περίπτωση που ο σύζυγος που υποχρεούται να αναλάβει τη διατροφή δεν είναι σε θέση, με βάση τις απολαβές και τις οικονομικές του δυνατότητες, και λαμβάνοντας υπόψη τις υπόλοιπες υποχρεώσεις του, να εξασφαλίσει τη διατροφή του δικαιούχου χωρίς να τεθεί σε κίνδυνο η κατάλληλη συντήρηση του εαυτού του, τότε πρέπει να καταβάλει τη διατροφή μόνο στο μέτρο που είναι δίκαιη, λαμβανομένων υπόψη των αναγκών και των απολαβών καθώς και των οικονομικών δυνατοτήτων των διαζευγμένων συζύγων (άρθρο 1581 πρώτο εδάφιο του Αστικού Κώδικα). Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να διασφαλίζονται οι ανάγκες του/της συζύγου που υποχρεούται να παρέχει διατροφή, κατά τρόπο ώστε οι εν λόγω ανάγκες να καθορίζονται με βάση τις συνθήκες διαβίωσης κατά τη διάρκεια του γάμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 1578b του Αστικού Κώδικα, η διατροφή μπορεί να μειωθεί ποσοτικά και/ή να περιοριστεί χρονικά αν η απεριόριστη συνέχιση της καταβολής της θα ήταν άδικη. Η δυνατότητα ποσοτικής μείωσης / χρονικού περιορισμού κατά το άρθρο 1578b του Αστικού Κώδικα αφορά ιδίως τις περιπτώσεις των άρθρων 1570 έως 1573 του Αστικού Κώδικα, όπου οι αναγκαίοι κατά το άρθρο 1570 του Αστικού Κώδικα λόγοι επιείκειας για την παράταση της διατροφής επιμέλειας μετά τη συμπλήρωση του τρίτου έτους ηλικίας του παιδιού για λόγους που σχετίζονται με το παιδί ή τον γονέα συνιστούν ειδική ρύθμιση ως προς τον χρονικό περιορισμό.

Κατά τη στάθμιση βάσει του άρθρου 1578b του Αστικού Κώδικα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα των τυχόν κοινών παιδιών των οποίων η φροντίδα και ανατροφή έχουν ανατεθεί στον δικαιούχο. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσον ο γάμος είχε δυσμενείς επιπτώσεις στην ικανότητα ικανοποίησης των ιδίων αναγκών διατροφής. Δυσμενείς επιπτώσεις λόγω του γάμου υπάρχουν όταν ο δικαιούχος διατροφής έχει χαμηλότερο εισόδημα από αυτό που θα είχε ελλείψει του γάμου. Σύμφωνα με το άρθρο 1578b παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο του Αστικού Κώδικα, τέτοιο μειονέκτημα μπορεί να απορρέει ιδίως από τον τρόπο φροντίδας των παιδιών και τη διαμόρφωση του τρόπου λειτουργίας του νοικοκυριού και της επαγγελματικής δραστηριότητας. Κατά την εκτίμηση των τυχόν οφειλόμενων στον γάμο μειονεκτημάτων πρέπει, στο πλαίσιο της συνολικής αξιολόγησης, να συνεκτιμώνται όλες οι περιστάσεις της εκάστοτε συγκεκριμένης υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένης της διάρκειας του γάμου.

4 Τι σημαίνει στην πράξη ο νομικός όρος «δικαστικός χωρισμός»;

Κάθε σύζυγος μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να ζει χωριστά χωρίς ιδιαίτερες διατυπώσεις. Ρυθμίσεις για το διάστημα της χωριστής διαβίωσης περιλαμβάνουν τα άρθρα 1361 έως 1361b του Αστικού Κώδικα (βλ. απάντηση στην ερώτηση 6).

5 Ποιες είναι οι προϋποθέσεις του δικαστικού χωρισμού;

Οι σύζυγοι πρέπει να ζουν χωριστά. Οι σύζυγοι ζουν χωριστά όταν δεν έχουν κοινή συζυγική εστία και ένας εξ αυτών εμφανώς δεν επιθυμεί τη δημιουργία της, επειδή αρνείται την έγγαμη συμβίωση. Επίσης δεν υφίστανται πλέον συζυγικές σχέσεις εάν οι σύζυγοι ζουν χωριστά εντός της οικογενειακής κατοικίας (άρθρο 1567 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

6 Ποιες είναι οι νομικές συνέπειες του δικαστικού χωρισμού;

Όταν οι σύζυγοι ζουν χωριστά ή όταν ένας από τους συζύγους επιθυμεί τη χωριστή διαβίωσή τους, ένας σύζυγος μπορεί να ζητήσει από τον άλλο να του παραχωρήσει την αποκλειστική χρήση ολόκληρης της οικογενειακής στέγης ή τμήματος αυτής, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο από λόγους επιείκειας για να αποτραπεί αδικαιολόγητη επιβάρυνσή του (άρθρο 1361b του Αστικού Κώδικα). Εάν ο σύζυγος που είναι αποδέκτης του εν λόγω αιτήματος προκαλεί στον έτερο σύζυγο, παρανόμως και με πρόθεση, σωματική βλάβη, βλάβη στην υγεία ή αποστέρηση ελευθερίας ή απειλεί ότι θα προκαλέσει την εν λόγω βλάβη ή στέρηση της ελευθερίας ή απειλεί τη ζωή του έτερου συζύγου, η κοινή κατοικία πρέπει κατά κανόνα να παραχωρείται προς αποκλειστική χρήση του έτερου συζύγου.

Η κατανομή των αντικειμένων της οικοσκευής μπορεί επίσης να ρυθμιστεί όταν οι σύζυγοι ζουν χωριστά (άρθρο 1361a του Αστικού Κώδικα). Καθένας από τους συζύγους μπορεί να απαιτήσει από τον άλλον να του παραδώσει

τα αντικείμενα που του ανήκουν. Ωστόσο, πρέπει να επιτραπεί στον έτερο σύζυγο να χρησιμοποιήσει τα αντικείμενα εάν είναι αναγκαία για το δικό του νέο, χωριστό νοικοκυριό και η εν λόγω παραχώρηση είναι δίκαιη υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις (π.χ. παραχώρηση του πλυντηρίου στον σύζυγο με τον οποίο διαμένουν τα τέκνα). Τα αντικείμενα της οικοσκευής που ανήκουν από κοινού στους συζύγους κατανέμονται μεταξύ τους βάσει των αρχών της επιείκειας. Ωστόσο, αν δεν συμφωνηθεί διαφορετικά από τους συζύγους, δεν επηρεάζεται η κυριότητα επί των εν λόγω αντικειμένων.

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της χωριστής διαβίωσης, ένας σύζυγος μπορεί να ζητήσει από τον άλλο, σύμφωνα με το άρθρο 1361 του Αστικού Κώδικα, διατροφή ανάλογη προς τις βιοτικές συνθήκες και τις απολαβές και την οικονομική κατάσταση των συζύγων. Η διατροφή κατά τη διάσταση στηρίζεται στην αρχή της συζυγικής αλληλεγγύης και έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει ότι ο δικαιούχος σύζυγος δεν θα περιέλθει σε κατάσταση ανάγκης λόγω της διάστασης. Επιπλέον, ανεξάρτητα από τους οικονομικούς παράγοντες, επιδιώκεται η παροχή στους συζύγους της δυνατότητας να επανέλθουν στον συζυγικό τους βίο. Ως εκ τούτου, οι σύζυγοι είναι ακόμη υπεύθυνοι ο ένας για τον άλλο σε συγκριτικά μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα να υφίστανται περιορισμένες μόνο απαιτήσεις του ενός συζύγου έναντι του άλλου για οικονομική ατομική ευθύνη και ανάληψη βιοποριστικής δραστηριότητας. Δικαίωμα διατροφής έχει ένας εν διαστάσει σύζυγος όταν δεν είναι σε θέση να καλύψει τις ανάγκες του από τα εισοδήματα και την περιουσία του.

7 Τι σημαίνει στην πράξη η έννοια «ακύρωση του γάμου»;

Η έννοια της «αναγνώρισης της ακυρότητας γάμου» δεν υπάρχει στο γερμανικό δίκαιο περί οικογενειακών σχέσεων.

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 1303 δεύτερο εδάφιο του Αστικού Κώδικα, γάμος δεν μπορεί να συναφθεί έγκυρα με πρόσωπο που δεν έχει συμπληρώσει ακόμη το 16ο έτος της ηλικίας του. Στις εν λόγω περιπτώσεις, το δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων μπορεί να αποφασίσει την ακυρότητα του γάμου.

Γάμος μπορεί να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση, κατόπιν σχετικής αίτησης (άρθρα 1313 επ. του Αστικού Κώδικα).

Η διαδικασία που αποσκοπεί στην ακύρωση γάμου ή στη διαπίστωση της ακυρότητας ενός γάμου είναι σπάνια στην πράξη.

8 Ποιοι είναι οι λόγοι ακύρωσης του γάμου;

Οι λόγοι ακύρωσης γάμου συνίστανται σε παραβάσεις του νόμου ή ελαττώματα στη βούληση κατά τη σύναψη του γάμου. Παρέχεται εξαντλητικός κατάλογος των λόγων ακύρωσης στο άρθρο 1314 του Αστικού Κώδικα.

9 Ποιες είναι οι νομικές συνέπειες της ακύρωσης ενός γάμου;

Ο γάμος λύεται όταν η σχετική απόφαση καταστεί τελεσίδικη και δεσμευτική (άρθρο 1313 δεύτερο εδάφιο του Αστικού Κώδικα). Οι συνέπειες της ακύρωσης του γάμου υπαγορεύονται μόνο εν μέρει από τις διατάξεις περί διαζυγίου (στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1318 του Αστικού Κώδικα).

10 Υπάρχουν εναλλακτικά εξωδικαστικά μέσα επίλυσης των θεμάτων που αφορούν ένα διαζύγιο, χωρίς προσφυγή στη δικαιοσύνη;

Σε περίπτωση διαζυγίου, οι γονείς έχουν δικαίωμα να λάβουν συμβουλές στο πλαίσιο των υπηρεσιών υποστήριξης παιδιών και νέων που παρέχονται από την υπηρεσία μέριμνας παιδιών και νέων (*Jugendamt*). Σκοπός της παροχής συμβουλών είναι να βοηθήσει τους γονείς που βρίσκονται σε διάσταση και τους διαζευγμένους γονείς να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για την άσκηση της γονικής μέριμνας προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ή του νέου. Οι γονείς υποστηρίζονται, με την κατάλληλη συμμετοχή του ενδιαφερόμενου παιδιού ή νέου, για την ανάπτυξη ενός σχεδίου για τη συναινετική άσκηση της γονικής μέριμνας. Μια βάση δεδομένων όλων των κέντρων παροχής συμβουλών διατίθεται στον ιστότοπο <https://www.dajeb.de/>. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα επίλυσης διαφορών και φιλικού διακανονισμού με τη βοήθεια διαμεσολαβητή. Περισσότερες πληροφορίες για την οικογενειακή διαμεσολάβηση διατίθενται στον ιστότοπο <https://www.bafm-mediation.de/>.

11 Πού πρέπει να καταθέσω την αίτηση αγωγής διαζυγίου/δικαστικού χωρισμού/ακύρωσης γάμου; Ποιες είναι οι επίσημες διαδικασίες και ποια τα σχετικά έγγραφα που πρέπει να συνυποβάλλονται με την αγωγή;

Το γερμανικό δίκαιο γνωρίζει μόνο το διαζύγιο / την ακύρωση του γάμου ή την αναγνώριση της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας γάμου [άρθρο 121 του νόμου για τη διαδικασία σε οικογενειακές υποθέσεις και υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας - *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*].

Σε υποθέσεις γαμικών διαφορών η αίτηση πρέπει κατά κανόνα να υποβάλλεται στα τμήματα οικογενειακού δικαίου των ειρηνοδικείων (δικαστήρια οικογενειακών υποθέσεων) [άρθρο 23b του νόμου περί οργανισμού των δικαστηρίων (*Gerichtsverfassungsgesetz*), άρθρο 111 παράγραφος 1 και άρθρο 121 του νόμου σχετικά με τη διαδικασία που εφαρμόζεται σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου και εκούσιας δικαιοδοσίας]. Η κατά τόπο αρμοδιότητα καθορίζεται βάσει του άρθρου 122 του εν λόγω νόμου. Η εκπροσώπηση από δικηγόρο είναι υποχρεωτική για τους συζύγους (άρθρο 114 του νόμου σχετικά με τη διαδικασία που εφαρμόζεται σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου και εκούσιας δικαιοδοσίας).

12 Μπορώ να τύχω νομικής συνδρομής για τα έξοδα της διαδικασίας;

Πρόσωπο το οποίο, λόγω των προσωπικών του συνθηκών και της οικονομικής κατάστασής του, δεν μπορεί να καταβάλει τα έξοδα της διαδικασίας ή μπορεί να καταβάλει μόνο μέρος των εξόδων ή μπορεί να τα καταβάλει μόνο με δόσεις, μπορεί να ζητήσει για διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίων οικογενειακών υποθέσεων τη χορήγηση νομικής συνδρομής (ευεργετήματος πενίας). Προϋπόθεση για τη χορήγηση νομικής συνδρομής είναι ότι η δικαστική επιδίωξη ή υπεράσπιση του δικαιώματος έχει αρκετές προοπτικές επιτυχίας και δεν φαντάζει ακόπιστη. Με τον τρόπο αυτόν εξασφαλίζεται η πρόσβαση προσώπων με μικρές οικονομικές δυνατότητες στη δικαιοσύνη. Ανάλογα με το διαθέσιμο εισόδημα ή τα περιουσιακά στοιχεία, η νομική συνδρομή καλύπτει πλήρως ή εν μέρει τη συμμετοχή του διαδίκου στα δικαστικά έξοδα. Το κόστος της εκπροσώπησης από δικηγόρο καλύπτεται όταν το δικαστήριο διορίζει δικηγόρο αυτεπαγγέλτως. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. το φυλλάδιο «*Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe*» (Συμβουλευτική υποστήριξη και νομική συνδρομή) στον ιστότοπο του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Δικαιοσύνης, στη διεύθυνση <https://www.bmj.de>.

13 Υπάρχει δυνατότητα προσφυγής κατά απόφασης διαζυγίου/δικαστικού χωρισμού/ακύρωσης γάμου;

Κατά απόφασης διαζυγίου ή ακύρωσης γάμου μπορεί να ασκηθεί το ένδικο μέσο της προσφυγής (*Beschwerde*) κατά τα άρθρα 58 επ. του νόμου για τη διαδικασία σε οικογενειακές υποθέσεις και υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας. Το ένδικο μέσο εκδικάζεται από το εφετείο (*Oberlandesgericht*). Και σε αυτήν την περίπτωση, η εκπροσώπηση από δικηγόρο είναι υποχρεωτική.

14 Τι πρέπει να κάνω για να επιτύχω αναγνώριση στο παρόν κράτος μέλος απόφασης διαζυγίου/δικαστικού χωρισμού/ακύρωσης γάμου η οποία έχει εκδοθεί από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;

Για τις αποφάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας που κινήθηκε πριν από την 1η Αυγούστου 2022, ισχύουν τα ακόλουθα:

Μια τέτοια απόφαση αναγνωρίζεται αυτόματα στη Γερμανία (εκτός εάν έχει εκδοθεί στη Δανία) σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003 (εφεξής κανονισμός «Βρυξέλλες Ια»), δηλαδή χωρίς τη διεξαγωγή ειδικής διαδικασίας αναγνώρισης. Σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες Ια, προϋπόθεση της εν λόγω αυτόματης αναγνώρισης είναι, κατά κανόνα, να έχει κινηθεί η δικαστική διαδικασία διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού, ακύρωσης ή αναγνώρισης της ακυρότητας του γάμου μετά την 1η Μαρτίου 2001 (για τις σχετικές εξαιρέσεις βλ. άρθρο 64 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια). Για τις ακόμη παλαιότερες υποθέσεις εφαρμόζεται κυρίως ο προκάτοχος του Βρυξέλλες Ια κανονισμός, δηλαδή ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙ.

Για τις αποφάσεις που έχουν εκδοθεί στη Δανία εξακολουθεί να απαιτείται χωριστή διαδικασία αναγνώρισης

βάσει του άρθρου 107 του νόμου σχετικά με τη διαδικασία που εφαρμόζεται σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου και εκούσιας δικαιοδοσίας.

Για τις αποφάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας που κινήθηκε κατά ή μετά την 1η Αυγούστου 2022, ισχύουν τα ακόλουθα:

Μια τέτοια απόφαση αναγνωρίζεται αυτόματα στη Γερμανία (εκτός εάν έχει εκδοθεί στη Δανία) σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/1111 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2019 (εφεξής κανονισμός «Βρυξέλλες ΙΙβ»), δηλαδή χωρίς τη διεξαγωγή ειδικής διαδικασίας αναγνώρισης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙβ, αναγνωρίζονται επίσης αυτομάτως τα δημόσια έγγραφα που συντάχθηκαν ή καταχωρίστηκαν επίσημα και οι συμφωνίες που καταχωρίστηκαν κατά ή μετά την 1η Αυγούστου 2022 για υποθέσεις που σχετίζονται με διαζύγιο και δικαστικό χωρισμό και έχουν νομικά δεσμευτική ισχύ στο αρχικό κράτος μέλος.

15 Ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο για την προσβολή της αναγνώρισης απόφασης διαζυγίου/δικαστικού χωρισμού/ακύρωσης γάμου η οποία έχει εκδοθεί από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους; Ποια διαδικασία ακολουθείται σε αυτή την περίπτωση;

Για τις αποφάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας που κινήθηκε πριν από την 1η Αυγούστου 2022, ισχύουν τα ακόλουθα:

Στις περιπτώσεις που τυγχάνει εφαρμογής ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, το δικαστήριο που είναι αρμόδιο να επιληφθεί υπόθεσης που αφορά αίτηση μη αναγνώρισης αποφάσεων αυτού του είδους είναι κατά κανόνα το ειρηνοδικείο (δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων) με την επιφύλαξη της κατά τόπο αρμοδιότητας ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου στην έδρα του οποίου:

- βρίσκεται η συνήθης διαμονή του καθ' ου η αίτηση, ή
- (ελλείψει τέτοιας αρμοδιότητας) υπάρχει το συμφέρον για την εν λόγω αναγνώριση ή η ανάγκη για μέριμνα,
- ή, σε διαφορετική περίπτωση, το ειδικό τμήμα οικογενειακού δικαίου Pankow.

Εξάιρεση ισχύει στην Κάτω Σαξονία, όπου η αρμοδιότητα και για τις τρεις περιφέρειες των ανώτερων περιφερειακών δικαστηρίων σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά συγκεντρώνεται κεντρικά στο ειρηνοδικείο του Celle.

Ισχύουν οι διαδικαστικές απαιτήσεις των διατάξεων του νόμου για τη διαδικασία του διεθνούς οικογενειακού δικαίου, όπως ίσχυε στις 31 Ιουλίου 2022, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του νόμου σχετικά με τη διαδικασία που εφαρμόζεται σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου και εκούσιας δικαιοδοσίας και του κώδικα πολιτικής δικονομίας.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται κατά κανόνα και στις αιτήσεις για μη αναγνώριση δημόσιου εγγράφου που έχει συνταχθεί ή καταχωριστεί επίσημα ή για μη αναγνώριση καταχωρισμένης συμφωνίας σε υποθέσεις που σχετίζονται με διαζύγιο και δικαστικό χωρισμό.

Για τις αποφάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας που κινήθηκε κατά ή μετά την 1η Αυγούστου 2022, ισχύουν τα ακόλουθα:

Στις περιπτώσεις που τυγχάνει εφαρμογής ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/1111 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2019, το δικαστήριο που είναι αρμόδιο να επιληφθεί υπόθεσης που αφορά αίτηση μη αναγνώρισης τέτοιους είδους απόφασης είναι κατά κανόνα το ειρηνοδικείο (δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων) με την επιφύλαξη της κατά τόπο αρμοδιότητας ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου στην έδρα του οποίου:

- ο καθ' ου η αίτηση έχει τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο κίνησης της διαδικασίας, ή
- ελλείψει τέτοιας αρμοδιότητας, υπάρχει πρόδηλο συμφέρον για την έκδοση απόφασης ή είναι γνωστή η ανάγκη για επίδειξη μέριμνας,

- ή, σε διαφορετική περίπτωση, το ειδικό τμήμα οικογενειακού δικαίου Pankow.

Εξάιρεση ισχύει στην Κάτω Σαξονία, όπου η αρμοδιότητα και για τις τρεις περιφέρειες των ανώτερων περιφερειακών δικαστηρίων σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά συγκεντρώνεται κεντρικά στο ειρηνοδικείο του Celle.

Ισχύουν οι διαδικαστικές απαιτήσεις των διατάξεων του νόμου για τη διαδικασία του διεθνούς οικογενειακού δικαίου σε συνδυασμό με τις διατάξεις του νόμου σχετικά με τη διαδικασία που εφαρμόζεται σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου και εκούσιας δικαιοδοσίας.

16 Ποιο δίκαιο εφαρμόζεται από το δικαστήριο στο πλαίσιο μιας διαδικασίας διαζυγίου μεταξύ συζύγων που δεν διαμένουν στο παρόν κράτος μέλος ή που έχουν διαφορετικές ιθαγένειες;

Το δίκαιο που διέπει το διαζύγιο στις υποθέσεις με στοιχεία που συνδέονται με το δίκαιο άλλου κράτους καθορίζεται στη Γερμανία και σε 16 άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει των διατάξεων του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (εφεξής κανονισμός «Ρώμη III»). Το δίκαιο που καθορίζεται ως εφαρμοστέο από τον κανονισμό Ρώμη III είναι εφαρμοστέο ακόμη και αν δεν είναι το δίκαιο συμμετέχοντος κράτους μέλους.

Αυτή η ιστοσελίδα είναι μέρος του ιστότοπου [«Η Ευρώπη σου»](#).

Θα θέλαμε τις [παρατηρήσεις](#) σας σχετικά με τη χρησιμότητα των παρεχόμενων πληροφοριών.

■ Τελευταία επικαιροποίηση: 26/01/2026

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα